

Stenindustrin redo möta framtidens hållbarhetskrav

Svensk stenindustri har i årtionden arbetat för rättvisa konkurrensskäl, med social hållbarhet som ett av de starkaste argumenten.

– Vi ser Agenda 2030 som ett kvitto på att vi hela tiden har haft rätt, säger Kai Marklin, ordförande i Sveriges Stenindustriförbund.

TEXT PEDER EDVINSSON FOTO ANNA RUT FRIDHOLM

– **MÅLEN I AGENDA 2030** ligger helt i linje med de hållbarhetsfrågor som svensk stenindustri driver sedan länge, inte minst de sociala frågorna, säger Kai Marklin.

Han syftar bland annat på tre enkätundersökningar som förbundet har skickat ut till landets kommuner sedan 2011, och där man har frågat inköpsavdelningarna vilka etiska och sociala krav som ställs när de upphandlar natursten.

– Kommuner som inte ställer krav gynnar oseriösa stenföretag som struntar i livsviktig skyddsutrustning och inte lever upp till ILO:s* konventioner om grundläggande rättigheter i arbetslivet, säger Kai Marklin och fortsätter:

– Etiska och sociala krav kan låta abstrakt, men det handlar om att ställa krav på högst konkreta saker som rätt skydd och utsugsutrustning. Gör man inte det får stenarbetaren som drabbas av stendamslunga betala mellan-skillnaden.

SVERIGES STENINDUSTRIFÖRBUND har även utarbetat egna rekommendationer för att lyfta frågan om ansvaret för social hållbarhet.

– Vi har bland annat tagit fram dokumentet *Branschens förhållningssätt till importerad natursten*, där vi har satt upp ett förhållningssätt som medlemsföretagen jobbar efter, säger Kai Marklin.

Han understryker att natursten i allmänhet, och närproducerad natursten i synnerhet, även är ett bygg- och anläggningsmaterial som verkligen är ”hållbart”.

– En fasad eller en inredningsdetalj i natursten håller ofta längre än vad byggnaden i sig gör.

FÖRBUNDETS ARBETE har också gett resultat. Nyligen blev till exempel Uppsala den första kommunen i landet som ställde kvantitativa klimatkrav vid upphandlingen av natursten. Stenprofessorn Kurt Johansson biträdde kommunen med att ta fram förfrågningsunderlaget. Med hjälp av tidigare LCA-studier har man skapat ett ”klimatverktyg” med tydliga gränsvärden.

– Inom förbundet diskuterar vi nu också projekt som rör ursprungsmärkning och certifieringar. Det finns ett stort intresse för dessa frågor bland medlemmarna, säger Kai Marklin. ■

* International Labour Organization (Internationella arbetsorganisationen) är FN:s fackorganisation där regeringar, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer samarbetar. ILO:s grundläggande mål är att bekämpa fattigdom samt att främja social rättvisa.

KÄLLA: SVENSKA ILO-KOMMITTÉN

Svenska företag kan i dag visa upp världens bästa arbetsmiljöer inom stenbrytning. Bild från Hallindens stenbrott i Skarstad.

AGENDA 2030 – BAKGRUND, UTMANINGAR & MÖJLIGHETER

ÅR 2015 ANTOG FN:S generalförsamling resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling. Den omfattar alla 193 medlemsländer, som förbinder sig att arbeta för en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Agendan består av 17 mål och 169 delmål, som ska leda fram till de övergripande målen: att avskaffa extremfattigdom, minska världens ojämlikheter och orättvisor, främja fred och rättvisa samt lösa klimatkrisen.

År 2016 bildades i Sverige Agenda 2030-delegationen med regeringens uppdrag att ta fram en övergripande handlingsplan, sprida information och kunskap om agendan och förankra den i samhället. Delegationen består av tolv ledamöter med bred kompetens och erfarenhet av arbete med frågor som rör bland annat mänskliga rättigheter, klimat och miljö, kommuner, myndigheter, näringsliv, civilsamhälle och forskning.

INGRID PETERSSON, till vardags generaldirektör på det statliga forskningsrådet Formas, är delegationens ordförande. I mars 2019 presenterades delegationens slutbetänkande med förslag på hur arbetet ska fortsätta fram till 2030.

– Vårt arbete kan därmed vara avslutat, eller så får vi ett tilläggsdirektiv och fortsätter. Men poängen är att det nu bland annat handlar om att få företag att jobba vidare med frågorna i sin verksamhet, säger Ingrid Petersson.

Intresset för Agenda 2030:s innehåll varierar, konstaterar hon.

– Vissa kommuner och branscher har kommit långt, andra har knappt börjat.

Hon liknar Agenda 2030 vid ett stort pussel där FN och medlemsländerna bidrar med kantbitarna. Resten ska läggas av hela samhället. Näringslivet tillhör dem som sitter med flest bitar.

– Det är positivt att företagen är villiga att delta, där tror jag att en avgörande del är att det finns långsiktiga spelregler vad

gäller energipriser, skatter, kemikalieanvändning och annat.

Samtidigt påpekar hon att det behövs tid för omställning:

– Det är uppenbart att helt nya affärsmodeller krävs, och det är svårt att bara ställa om. Ingen kunde till exempel ana att Uber eller Airbnb skulle bli störst i sina respektive branscher, trots att de inte äger bilar eller rum.

DESIGNPROCESSEN ÄR en viktig del i produktionen av hållbara produkter. Där kan man välja att använda material som har tagits fram på ett hållbart sätt, som natursten. Men man kan även planera för hur produktens olika beståndsdelar ska hanteras när de så småningom ska återvinnas eller återbrukas.

Ikea, till exempel, har som uttalade mål att vara klimatpositivt och att alla företagets produkter ska vara cirkulära år 2030.

Men det svåra är egentligen inte att designa och konstruera utifrån ett cirkulärt tänk, uppger flera tillverkare. Utmaningen ligger i att vända på systemet, att hitta en lösning på logistiken där produkter ska tillbaka från kunden till fabriken.

Hos köksproducenten Nobia (som står bakom Marbodol med flera varumärken) är medarbetarnas förståelse för hur de globala utmaningarna påverkar verksamheten viktig.

– Som en stor aktör kan vi genom våra materialval, leverantörsrelationer och vår produktutveckling främja en mer hållbar användning av resurser, inte bara på våra egna marknader utan också i leverantörsledet, säger Nobias hållbarhetschef Amanda Jackson.

Hon ser de globala målen både som en möjlighet och en nödvändighet:

– Det skulle medföra affärsrelaterade risker för oss att inte arbeta för att möta befintliga och förväntade kundkrav. Sedan tror jag inte att de globala målen ska värdesättas utifrån huruvida de bidrar till affärsmöjligheter eller inte. Vi alla måste bidra till målen oavsett. ■

FOTO: ELISABETH OHLSON WALLIN